REGLEMENTAREA INTERNAŢIONALĂ A DREPTULUI CONFLICTELOR ARMATE

Ion POPA

CZU: 341.3 Ionutpopa21@gmail.com

The topic „International Regulation of Armed Conflicts" is meant to dispel myths such as that wars are fought in total chaos, and that persons or objectives upon which armed conflicts and military operations impact are left to chance, regardless of whether they are combatants, civilians, refugees, or architectural monuments or civil constructions. This study aims to enumerate and analyze the legal framework relating to international and non-international conflicts, protection mechanisms, and methods and means of warfare.

Conceptul de drept internațional umanitar are o mulțime de substitute. Inițial, el a intrat în limbajul de specialitate sub denumirea de „dreptul războiului", în două accepțiuni: *jus ab bellum,* expresie care desemnează regulile referitoare la condițiile în care un stat putea recurge la folosirea forței armate și *jus in bello,* adică ansamblul de norme aplicabile în raporturile dintre părțile aflate în conflict armat [1, p.5].

Dreptului Internațional Umanitar poate fi definit drept un sistem de principii și de norme juridice, consfințite de convenții sau cu caracter cutumiar, care reglementează în mod specific problemele de ordin umanitar în contextul conflictelor armate cu și fără caracter internațional, protejând persoane sau proprietatea ce sunt sau pot fi afectate de conflict, prin stabilirea obligațiilor și drepturilor părților la conflict privind limitarea metodelor și mijloacelor utilizate.

Nerespectarea acestor norme atrage după sine răspunderea subiectelor de drept internațional și/sau răspunderea individuală penală [2].

Permanența războaielor în relațiile interumane a făcut ca istoria culturii și civilizației să nu fie posibilă fără analizarea organizării militare a diferitelor comunități umane. Cercetarea războiului și a organizării militare implică indicarea evoluției normelor de drept ce le reglementează, adică a Dreptului Internațional Umanitar. Chiar dacă uzanțe ale utilizării violenței de către diferite comunități prestatale au existat și înainte, este un fapt situat deasupra controverselor că legile și obiceiurile războiului există de când istoria înregistrează primele state și primele războaie dintre ele. Se spune că ele au fost forma dinamică a dreptului internațional, deoarece războiul a fost cea dintâi formă de contact dintre state [3, p.21].

Cel de-al Doilea Război Mondial a servit drept un „motor" generator de schimbări în ceea ce privește rezolvarea conflictelor internaționale, fapt ce impunea căutarea de metode pașnice de rezolvare a diferendelor internaționale, acest fenomen prevalând asupra metodelor armate care erau frecvent utilizate anterior. Un alt factor ce a impus acest fenomen (de soluționare pașnică a diferendelor internaționale) a fost și cel economic,

rezolvarea conflictelor pe cale armată atrăgând după sine cheltuieli impunătoare. Dar nu este de neglijat și faptul că în acea perioadă s-a pus în capul mesei importanța respectării drepturilor omului. Toți acești factori, cumulativ, dar și dezvoltarea vertiginoasă cunoscută de DIU începând, în special, cu anul 1949, prin adoptarea celor patru Convenții de la Geneva, a conferit o importanță primordială metodelor pașnice de rezolvare a conflictelor, dar și condamnării vehemente a infracțiunilor de război [4, p.290].

Încercări de contracarare a apariției unui nou conflict, după Primul Război Mondial, au apărut în perioada interbelică. Un exemplu elocvent al schimbărilor ce au avut loc atunci este Pactul Societății Națiunilor, care prevedea obligația de neagresiune a statelor, însă permitea totuși recurgerea la război în situația în care conflictul se încerca a fi evitat făcându-se uz de toate mijloacele pașnice, după demonstrarea ineficacității acestora; cu alte cuvinte, războaiele nu au fost scoase în afara legii, dar s-a încercat limitarea acestora.

O altă inovație a reglementării internaționale din acea perioadă este și formularea principiului neagresiunii, prin care Carta ONU impune statele să se abțină în relațiile lor internaționale de a recurge la amenințarea cu forța sau la folosirea ei, fie împotriva integrității teritoriale ori independenței politice a vreunui stat, fie în alt mod incompatibil cu scopurile Națiunilor Unite”. De asemenea, Carta prevede anumite excepții de la recurgerea la forța armată pentru exercitarea dreptului la legitima apărare, individuală sau colectivă, eliberarea de sub ocupația străină, cea colonială etc. [5].

Relațiile pașnice și conflictuale sunt strict reglementate de Tratate sau Convenții, parte a Dreptului Internațional Umanitar, ce reglementează cele două valențe ale conflictelor armate – modul de desfășurare a ostilităților și protecția instituită pe timpul acestor ostilități pentru anumite categorii de persoane și bunuri. Aceste două direcții majore mai sunt supranumite Dreptul de la Haga (repere de formă în cadrul cărora se desfășoară ostilitățile) și Dreptul de la Geneva (conținuturi de protecție), complementate cu așa-numitul Drept de la New York, sau norme de soft law create de ONU, care, chiar dacă de-a lungul istoriei a suferit numeroase modificări pentru a corespunde rigorilor impuse de societate la anumite etape ale dezvoltării acesteia, este încă departe de a fi perfect și de a descuraja statele să recurgă la modalități ce implică violența pentru a rezolva diferendele dintre acestea, în favoarea căilor pașnice și a celor ce implică diplomația în rezolvarea situațiilor de conflict, de altfel, violența producând suferințe oamenilor și distrugerile bunurilor asupra cărora se răsfrânge, în timp ce starea de pace nu face altceva decât să creeze premise pentru dezvoltare.

Tema „Reglementarea internațională a dreptului conflictelor armate” este menită să spulbere miturile precum că războaiele se duc într-un haos total, iar persoanele asupra cărora se răsfrâng conflictele armate și operațiunile militare, mai ales civilii, sunt lăsate la voia sorții, anume pentru protecția acestora fiind reglementată instituția refugiaților, reglementări aplicabile situației răniților, bolnavilor, naufragiaților, a prizonierilor și a schimbului acestora între părțile beligerante etc.

În prezent, metodele de purtare a conflictelor armate cunosc o modificare în sensul bun al cuvântului, față de metodele de luptă de care se făcea uz anterior, în care

luptele se duceau, în mare parte, în teatrul de război prin metode și mijloace de o cruditate greu de imaginat.

Datorită dezvoltării tehnicii, a științei, a relațiilor internaționale și faptului că sursele de informare în masă au câștigat teren în conștiința oamenilor și au devenit mult mai accesibile în secolul XXI, este și de așteptat o modificare a tacticilor de luptă, în sensul ajustării acestui fenomen la realitățile contemporane.

Analizând ultimele conflicte armate, putem observa că suntem martori ai unor războaie hibrid. În prezent, adevărata luptă se duce în conștiința populației și nu doar a celei ce se atribuie părților beligerante, cheltuindu-se resurse impunătoare pentru campanii de informare, de sensibilizare a societății, iar în unele cazuri campaniile de informare se transformă în campanii de manipulare a opiniei publice, îndreptate spre sustragerea atenției de la subiecte importante sau spre anihilarea spiritului de luptă a combatanților. De asemenea, nu putem nega importanța aplicării unor anumite tipuri de sancțiuni economice statelor agresoare și a roadelor pe care le dau aceste sancțiuni, dat fiind faptul că un stat contemporan nu poate supraviețui într-o continuă izolare social-economică, iar ponderea utilizării noilor tehnologii înclină balanța în favoarea părților care le utilizează mai eficient, mai ales în materie de armament.

Drept recomandări aferente prezentei tematici, aș dori să atrag atenția asupra investițiilor în mecanisme de mediere a conflictelor, nu însă în cele defensive, dar și asupra implementării noilor tehnologii și a inteligenței artificiale în metode de urmărire și identificare a faptelor ce constituie infracțiuni de război. Mecanisme ce ar facilita demonstrarea ulterioară a acestora și ar facilita tragerea la răspundere a persoanelor vinovate, în speranța că acest fapt va contribui la descurajarea statelor de a recurge la forța militară și la violență pentru a soluționa situațiile de criză și îi va motiva pe factorii de decizie să rezolve aceste situații la masa negocierilor, să implementeze unele mecanisme eficiente de monitorizare a faptului cum funcționează sancțiunile economice aplicate statelor agresoare și dacă acestea nu sunt evitate.

Referințe:

1. PURDĂ, N. *Drept Internațional Umanitar.* București: Lumina Lex, 2004.
2. CAUIA, A. *Drept Internațional Umanitar.* Chișinău: Notograf-Prim, 2020.
3. DAȘCOVICI, N. *Războiul, neutralitatea și mijloacele de constrângere dintre state.* Institutul de Arte Grafice N.V. Ștefaniu. București, 1934.
4. BALAN, O., RUSU, V., NOR, V. *Drept Internațional Umanitar.* Chișinău: Departamentul Editorial al Universității de Criminologie, 2003.
5. *Carta Națiunilor Unite.*

Recomandat
***Olga DORUL,** dr., conf. univ.*